

Gå i fängelse!

Det gamla länscellfängelset i Gävle har under de senaste åren genomgått en omfattande renovering, både av exteriör och interiör. Fängelset som uppfördes 1847 var ett uttryck för en av 1800-talets största sociala reformer. Med cellsystemet skulle fångarna inte bara få en humanare behandling, de skulle också försöka återanpassas till ett fortsatt liv i samhället inom lagens gränser.

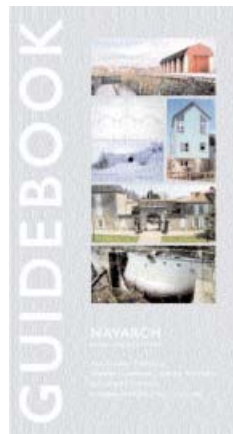
Efter att fängelseverksamheten upphört 1986 var bygg-

Högt bruksvärde

Statens fastighetsverk har tagit över förvaltningen av den historiska bruksmiljön vid Tumba pappersbruk, söder om Stockholm. Bruket som anlades 1750 har som Sveriges Riksbanks pappersbruk en unik historia i Sverige.

Papperstillverkningen drivs i privat regi sedan den 1 januari 2002, men är fortfarande inriktad på sedel- och värdepapper.

Det område som Fastighetsverket tagit över består av flera bostadshus med uthus och

Vårt marina arv

Navarch – Naval Architecture är ett projekt inom EU:s Raphaelprogram.

Projektet initierades av Rendoc (Redevelopment and regeneration of the former naval dockyards) och har

Under ytan

Mellan åren 1995 och 1998 genomfördes en omfattande arkeologisk undersökning av borggården vid Vadstena slott. Vid grävningarna påträffades rester av den medeltida bebyggelse som avhysts i samband med att vasaborgen anlades. Utgrävningen var föranledd av Fastighetsverkets rekonstruktion och återuppbyggnad av de på 1800-talet rivna slottsvallarna och tornen, som finns utförligt beskriven i Kulturvärden nr 3 1999.

Nu finns Riksantikvarieäm-

Länsfängelset i Gävle

nadens framtid osäker. Under större delen av 1990-talet förekom lokalt en stundtals intensiv debatt om cellfängelsets vara eller inte vara. År 1999 förklarades byggnaden som statligt byggnadsminne och rivningsshotet var avvärjt. I dag förvaltas fängelset av Fastighetsverket på Riksantikvarieämbetets uppdrag. Då renoveringen inleddes för tre år sedan var byggnaden i mycket dåligt skick efter år av vanvård och bristande underhåll.

I januari kunde kulturföreningen Lättings öppna sin barn- och kulturverksamhet i det forna cellfängelssets nyrenoverade lokaler.

Tumba bruk

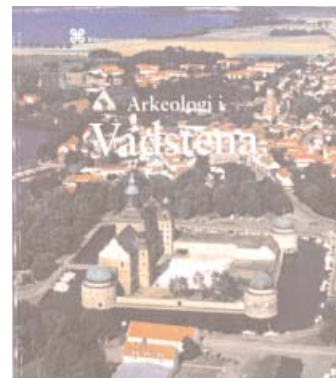
magasinsbyggnader från 1700- och 1800-talen. Här finns bland annat Klockhuset med polhemsuret från 1770 som blivit symbol för Tumba bruk, och förvaltarbostaden från 1760-talet som uppfördes för den holländske pappersmästaren. Tumbaån flyter i en stensatt kanal genom den sammanhållna bruksmiljön som har en nästan parkliknande karaktär.

pågått i tre år. Navarch behandlar örlogsarkitektur vid fyra europeiska örlogsvarv: Medway, Chatham i England, Rochefort i Frankrike, Sveaborg, Helsingfors i Finland och Karlskrona i Sverige.

Projektet som resulterat i en guidebok och en hemsida på Internet syftar till att skapa en bättre förståelse för vårt marina kulturarv och tydliggöra och visa upp orternas historiska miljöer för allmänheten.

Guiden är på fyra språk och kan bland annat beställas från Marinmuseum i Karlskrona, tfn 0455-539 02.

Besök Navarchs hemsida på www.navarch.com

betets rapport *Arkeologi i Vadstena* som sammanfattar den kunskap som blev resultatet av utgrävningarna. Den arkeologiska undersökningen är unik inte bara på grund av den stora undersökningsytan, utan främst på grund av att man vet exakt vilket år bebyggelsen övergavs, och att lämningarna i hög grad legat skyddade under borggården genom alla år. Rapporten kan beställas direkt från Riksantikvarieämbetet.

NOTISER

Ett stall i stan

I december inledde Fastighetsverket spräng- och schaktningsarbetena för Riksantikvarieämbetets nya arkiv i kvarteret Krubban på Östermalm i Stockholm. Tiotusen kubikmeter berg ska fraktas bort för att ge säker förvaring åt Ämbetets samlingar. Arbetena är inledningen på ett större projekt som även kommer att beröra Riksantikvarieämbetets huvudkontor – hästgardeskasernen från 1810-talet – och det östra stallet vid entrén till det gamla kasern-

området. I stallet där kronans hästar tuggade sin havre i mer än hundra år kommer i stället Ämbetets specialbibliotek för arkeologi, medeltidshistoria, numismatik och kulturmiljövård att få nya lokaler.

Ombyggnaden av stallet är ritad av arkitekt Håkan Langseth vid White Arkitekter och avsikten har varit att bevara så mycket som möjligt av byggnadens karaktär av militärstall. Byggnaden har en av Europas bäst bevarade stallmiljöer från tidigt 1800-tal och de vackra kalkstenskrubborna och den synliga bjälkstommen

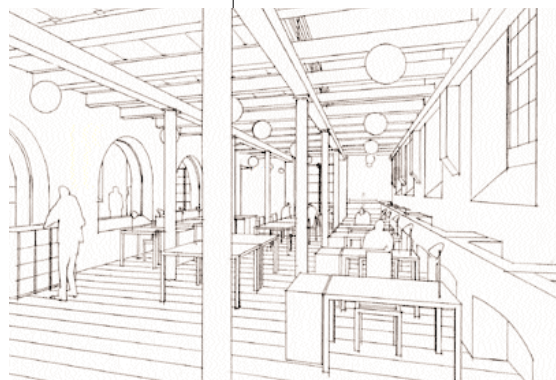
kommer att lämnas kvar.

Sedan militären med sina hästar lämnade området i slutet av 1920-talet har många olika användningar av stallet diskuterats.

År 1935 klassades stallet som statligt byggnadsminne och i samband med en renovering av exteriören ökades fönstrens storlek till det dubbla. Meningen var att anpassa byggnaden till en tänkt användning som museum eller ämbetsmannalokaler. Trots en mängd goda idéer kom stallet under många år bara att utnyttjas som förråd under ett

Östra stallet i kvarteret Krubban.

sakta tilltagande förfall.

Nu anpassas byggnaden för att åter bli en del av vårt levande kulturarv. Användningen som bibliotek kommer ett ge allmänheten tillträde till de unika miljöerna.

Östra stallet i kvarteret Krubban uppfördes under 1810-talet för Livgardet till häst och var i bruk som militärstall ända till slutet av 1920-talet. Lokalerna byggs nu om för att rymma Riksantikvarieämbetets informations-, biblioteks- och arkivverksamhet.